2026/1690

10.9.2026

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA (EU) 2026/1690,

annettu 29 päivänä huhtikuuta 2026,

joka sisältää huomautukset, jotka ovat erottamaton osa päätöksiä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan unionin yhteisyritysten talousarvioiden toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024

EUROOPAN PARLAMENTTI, joka

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä puhtaan ilmailun yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävän yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä puhtaan vedyn yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan rautatiet -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskuksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä siruyhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2024,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 102 artiklan ja liitteen V,

— ottaa huomioon liikenne- ja matkailuvaliokunnan lausunnon,

— ottaa huomioon rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta 31. heinäkuuta 2014 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 833/2014 ([1]), rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta 31. heinäkuuta 2014 annetun neuvoston päätöksen 2014/512/YUTP ([2]) sekä niiden jälkeiset Venäjän vastaiset pakotepaketit, jotka neuvosto on hyväksynyt vastauksena Venäjän Ukrainaan kohdistamaan sotilaalliseen hyökkäykseen,

— ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan mietinnön (A10-0046/2026),

([1]) EUVL L 229, 31.7.2014, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/833/oj.
([2]) EUVL L 229, 31.7.2014, s. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2014/512/oj.

A. ottaa huomioon, että yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys, puhtaan ilmailun yhteisyritys, innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys, puhtaan vedyn yhteisyritys, Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys, Euroopan rautatiet -yhteisyritys, älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyritys ja globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyritys perustettiin neuvoston asetuksella (EU) 2021/2085 ([3]), jota kutsutaan perussäädökseksi;

B. ottaa huomioon, että keskeiset digitaaliteknologiat -yhteisyritys perustettiin asetuksella (EU) 2021/2085; ottaa huomioon, että keskeiset digitaaliteknologiat -yhteisyritys muutettiin siruyhteisyritykseksi heinäkuussa 2023 neuvoston asetuksen (EU) 2023/1782 ([4]) nojalla;

C. ottaa huomioon, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys perustettiin huhtikuussa 2007 neuvoston päätöksellä 2007/198/Euratom ([5]);

D. ottaa huomioon, että Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys perustettiin neuvoston asetuksella (EU) 2021/1173 ([6]);

E. ottaa huomioon, että Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskus perustettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/887 ([7]);

F. ottaa huomioon, että yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka vastaa nykyaikaistetun ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (ATM) kehittämisestä Euroopassa ja jonka tarkoituksena on tutkimuksen ja innovoinnin avulla vauhdittaa digitaalisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamista;

G. ottaa huomioon, että puhtaan ilmailun yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, jonka tavoitteena on tutkimuksen ja innovoinnin avulla siirtää ilmailu kohti kestävää ja ilmastoneutraalia tulevaisuutta;

H. ottaa huomioon, että innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka keskittyy monialaiseen, kestävään ja potilaskeskeiseen terveysalan tutkimukseen ja innovointiin;

I. ottaa huomioon, että puhtaan vedyn yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus polttokenno- ja vetyteknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin alalla;

J. ottaa huomioon, että siruyhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka edistää innovatiivisten seuraavan sukupolven puolijohdeteknologioiden kehittämistä ja tehostaa Euroopan valmiuksia sirutuotannossa Siruja Euroopalle -aloitteen avulla;

K. ottaa huomioon, että Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka keskittyy tutkimukseen ja innovointiin siinä tarkoituksessa, että kiertotalouden alalla toimivista, biopohjaisista teollisuudenaloista tulisi kestäviä ja kilpailukykyisiä;

L. ottaa huomioon, että Euroopan rautatiet -yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka edistää rautatiealan tutkimusta ja innovointia;

M. ottaa huomioon, että Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka mahdollistaa resurssien yhdistämisen, jotta suurteholaskentaa voidaan kehittää ja ottaa käyttöön Euroopassa;

N. ottaa huomioon, että älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, jonka tavoitteena on edistää ja kehittää Euroopan teollista johtoasemaa 5G- ja 6G-verkkojen ja -palveluiden alalla;

([3]) Neuvoston asetus (EU) 2021/2085, annettu 19 päivänä marraskuuta 2021, Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta sekä asetusten (EY) N:o 219/2007, (EU) N:o 557/2014, (EU) N:o 558/2014, (EU) N:o 559/2014, (EU) N:o 560/2014, (EU) N:o 561/2014 ja (EU) N:o 642/2014 kumoamisesta (EUVL L 427, 30.11.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2085/oj).

([4]) Neuvoston asetus (EU) 2023/1782, annettu 25 päivänä heinäkuuta 2023, Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta annetun asetuksen (EU) 2021/2085 muuttamisesta siruyhteisyrityksen osalta (EUVL L 229, 18.9.2023, s. 55, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1782/oj).

([5]) Neuvoston päätös 2007/198/Euratom, tehty 27 päivänä maaliskuuta 2007, eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle (EUVL L 90, 30.3.2007, s. 58, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2007/198/oj).

([6]) Neuvoston asetus (EU) 2021/1173, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2021, Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen perustamisesta ja asetuksen (EU) 2018/1488 kumoamisesta (EUVL L 256, 19.7.2021, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1173/oj).

([7]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/887, annettu 20 päivänä toukokuuta 2021, Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskuksen ja kansallisten koordinointikeskusten verkoston perustamisesta (EUVL L 202, 8.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/887/oj).

O. ottaa huomioon, että globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, jossa keskitytään vähentämään tartuntatautien sosioekonomista taakkaa Saharan eteläpuolisessa Afrikassa uusien ja parannettujen terveysteknologiasovellusten avulla sekä parantamaan valmistautumista ja reagointia tartuntatauteihin maailmanlaajuisesti;

P. ottaa huomioon, että Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskus perustettiin toimimaan kansallisten koordinointikeskusten verkoston rinnalla innovoinnin ja teollisuuspolitiikan tukemiseksi kyberturvallisuuden alalla;

Q. ottaa huomioon, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen tavoitteena on vastata unionin osuudesta fuusioenergia-alan kansainvälisessä ITER-hankkeessa, panna täytäntöön Euratomin ja Japanin välinen laajempaa lähestymistapaa koskeva sopimus ja valmistella koefuusioreaktorin ja siihen liittyvien laitteistojen rakentamista;

R. ottaa huomioon, että Euroopan unioni on hyväksynyt ennennäkemättömän suuren määrän Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan liittyviä pakotepaketteja, joiden tavoitteena on heikentää Venäjän taloudellista, rahoituksellista ja sotilaallista kykyä jatkaa sotatoimia ja saada näin hyökkäyssota päättymään lopullisesti, puolustaa Ukrainan alueellista koskemattomuutta ja sen väestön turvallisuutta sekä varmistaa kansainvälisen oikeuden periaatteiden ja Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan noudattaminen; ottaa huomioon, että Euroopan unioni on toteuttanut useita toimenpiteitä lopettaakseen täysin unionin riippuvuuden Venäjältä tuotavasta energiasta, myös ydinenergian osalta;

S. ottaa huomioon, että Euroopan tilintarkastustuomioistuin, jäljempänä 'tilintarkastustuomioistuin', on ilmoittanut ottavansa varainhoitovuodesta 2025 alkaen käyttöön tarkistetun tarkastustavan yhteisyrityksiä varten;

Yleistä

1. suhtautuu myönteisesti yhteisyritysten tutkimus- ja innovointitoimintaa tukevaan rooliin liikenteen, energian, terveyden, kiertotaloutta edistävien biopohjaisten teollisuudenalojen, keskeisten elektronisten komponenttien, tekoälyn ja suurteholaskennan, kyberturvallisuuden ja verkkojärjestelmien aloilla; kehottaa yhteisyrityksiä helpottamaan tieteellisen tietämyksen muuntamista markkinavalmiiksi innovaatioiksi ja ottamaan käyttöön mekanismeja, joilla varmistetaan, että niiden toiminta vahvistaa Euroopan globaalia strategista riippumattomuutta, kilpailukykyä, turvallisuutta, myös kyberturvallisuutta, ympäristökestävyyttä ja ilmastotavoitteita, jotta voidaan suojella kriittistä tutkimusta, dataa ja infrastruktuuria; kehottaa yhteisyrityksiä edistämään säännöllistä kyberturvallisuuskoulutusta, jotta voidaan vahvistaa kyberuhkien sietokykyä;

2. muistuttaa, että tilintarkastustuomioistuimen mukaan tutkimus- ja innovointialan yhteisyritysten odotetaan nykyisessä monivuotisessa rahoituskehyksessä hallinnoivan huomattavaa 17,2 miljardin euron talousarviota unionin käteissuorituksesta ja keräävän 21,3 miljardin euron edestä muiden osakkaiden rahoitusosuuksia; korostaa, että nykyisessä monivuotisessa rahoituskehyksessä ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen odotetaan hallinnoivan 5,6 miljardin euron talousarviota ([8]);

3. korostaa, että seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä 2028–2034 yhteisyritykset ovat edelleen keskeisessä asemassa unionin strategisen riippumattomuuden, kestävyyden, turvallisuuden ja kilpailukyvyn tukemisessa; kehottaa siksi komissiota ja budjettivallan käyttäjää varmistamaan, että yhteisyrityksille myönnetään tulevasta monivuotisesta rahoituskehyksestä riittävää, vakaata ja pitkän aikavälin rahoitusta, joka on oikeassa suhteessa niiden laajeneviin vastuualueisiin ja niiden rooliin innovoinnin keskeisinä edistäjinä strategisilla aloilla, kuten energian, digitaaliteknologian, puolijohteiden, puhtaan energian, terveyden ja puolustukseen liittyvän tutkimuksen alalla;

4. toteaa, että yhteisyritykset perustuvat julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin, jotka ohjaavat investointeja ja vivuttavat julkisia ja yksityisiä varoja yhteisten tavoitteiden tukemiseksi; muistuttaa tältä osin, että yksityisten osakkaiden rahoitusosuuksien on täytettävä asetetut tavoitteet, jotta tällaiset kumppanuudet hyödyttäisivät edelleen molempia osapuolia; huomauttaa, että joillakin yhteisyrityksillä on tällä hetkellä yksityisten osakkaiden riittämättömien maksuosuuksien vuoksi taloudellisia vaikeuksia tavoitteidensa saavuttamisessa; kehottaa lisäksi yhteisyrityksiä ja komissiota välttämään liiallista riippuvuutta täydentäviin toimiin osoitetuista luontoissuorituksista keinona saavuttaa tavoitteet ja varmistamaan niiden asianmukaisen, avoimen ja oikeasuhteisen käytön, koska tällaiset toimet eivät sisälly yhteisyritysten työohjelmiin ja talousarvioihin eikä tilintarkastustuomioistuin tarkasta niitä; kannustaa siksi vahvistamaan täydentäviin toimiin osoitettujen luontoissuoritusten raportointi- ja validointimenetelmien avoimuutta ja niihin kohdistuvaa komission valvontaa sekä asettamaan etusijalle rahoitusosuudet, jotka liittyvät yhteisyritysten rahoittamiin toimiin, joita koskevat sopimukset tehdään kilpailutuksen perusteella;

([8]) https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/iter_en.

5. panee merkille yhteisyritysten tärkeän roolin unionin strategisen riippumattomuuden, varautumisen ja selviytymiskyvyn edistämisessä nopeasti muuttuvassa globaalissa geopoliittisessa tilanteessa, jota leimaavat monimutkaiset ja muuttuvat haasteet; antaa yhteisyrityksille tunnustusta niiden panoksesta teknologiseen innovointiin, digitaaliseen riippumattomuuteen ja kyberturvallisuuteen, kestäviin liikenneratkaisuihin, energiaomavaraisuuteen, kiertotalouteen ja kansanterveyteen;

6. kehottaa kaikkia yhteisyrityksiä mahdollisimman suureen valppauteen niiden tehdessä yhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kanssa ja kehottaa niitä myös noudattamaan täysin voimassa olevaa unionin rajoittavien toimenpiteiden järjestelmää ja pitämään kiinni Euroopan strategisen riippumattomuuden turvaamista koskevasta tavoitteesta;

7. panee merkille yhteisyritysten merkittävän panoksen tutkimuksen, innovoinnin ja teknologian kehittämisen edistämiseen muun muassa ilmailun, rautatieliikenteen ja ilmaliikenteen hallinnan alalla; vahvistaa niiden keskeisen roolin strategiseen riippumattomuuteen, kestävyyteen, digitaaliseen muutokseen, turvallisuuteen ja kilpailukykyyn liittyvien unionin ensisijaisten tavoitteiden tukemisessa;

8. toteaa, että Euroopan unionin yhteisyritykset ovat kriittinen väline, jolla vahvistetaan unionin tutkimus- ja innovointivalmiuksia edistämällä laajamittaisia julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia strategisilla teollisuudenaloilla; toteaa, että koska yhteisyritykset pystyvät yhdistämään resursseja, koordinoimaan rajatylittävää yhteistyötä ja kuromaan umpeen tieteellisen tutkimuksen ja markkinoille saattamisen välistä kuilua, ne auttavat nopeuttamaan teknologista kehitystä tavalla, johon yksittäiset toimijat eivät yksinään pystyisi; korostaa jälleen, että hallinnoidessaan julkisia varoja yhteisyritysten on tärkeää varmistaa avoimuus, vastuuvelvollisuus ja tehokkuus;

9. toteaa, että mobilisoimalla teollisuuden ja tiedeyhteisön toimijoita, pieniä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yrityksiä) ja viranomaisia yhteisten tavoitteiden edistämiseksi yhteisyritykset varmistavat unionin varojen tehokkaan käytön, edistävät Euroopan johtoasemaa strategisissa avainteknologioissa, tukevat arvoihin perustuvaa innovointia ja unionin strategista riippumattomuutta ja edistävät suoraan kestävää talouskasvua ja korkealaatuista työllisyyttä kaikkialla unionissa;

10. kehottaa yhteisyrityksiä tehostamaan institutionaalisia viestintätoimiaan, jotta niiden panos unionin tavoitteiden saavuttamiseen sekä yksityisten toimijoiden kanssa muodostettujen institutionaalisten kumppanuuksien tarpeellisuus ja lisäarvo nousisivat laajaan yleiseen tietoisuuteen, ja toteuttamaan ne selkeällä ja opettavaisella tavalla;

11. on tyytyväinen siihen, että tilintarkastustuomioistuin toimitti vuosikertomuksen Euroopan unionin yhteisyrityksistä varainhoitovuodelta 2024, jäljempänä ’tilintarkastustuomioistuimen kertomus’, joka sisältää kunkin yhteisyrityksen osalta erillisen lausuman niiden tilinpäätöksestä ja tilien perustana olevista toimista; korostaa, että tilintarkastustuomioistuimen tehtävä on ratkaisevan tärkeä unionin talousarvion moitteettoman toteuttamisen ja talousarvion valvonnan kannalta; kehottaa jatkamaan tätä hyvää käytäntöä; on tyytyväinen yhteisyritysten yhteistyöhön tilintarkastustuomioistuimen kanssa tilintarkastustuomioistuimen kertomusta laadittaessa ja panee merkille yhteisyritysten vastauksissa joistakin huomautuksista ja tiettyjä seikkoja painottavista kappaleista annettuihin selvityksiin;

12. panee merkille tilintarkastustuomioistuimen 1. lokakuuta 2025 antaman ilmoituksen, että se ottaa varainhoitovuodesta 2025 alkaen käyttöön tarkistetun tarkastustavan yhteisyrityksiä varten; panee merkille, että muutos johtui muun muassa henkilöstökapasiteetin rajoituksista ja siitä, että komission sisäisen tarkastuksen toimiala, joka oli aiemmin tehnyt yhteisyritysten tarkastuksia, on lopettanut Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteisyritysten tarkastukset, mikä rajoitti täydentävän tarkastusvarmuuden saatavuutta; panee lisäksi merkille, että uudessa tarkastustavassa määrätään tarkastusotoksen asianmukaisesta koosta, tarkastustyön konsolidoinnista kaikkien yhteisyritysten välillä sekä siitä, että, annetaan kaksi erillistä lausumaa ja niiden tueksi vielä temaattisia kertomuksia ja erityiskertomuksia; kehottaa tilintarkastustuomioistuinta varmistamaan, että tarkistettu menetelmä pannaan täytäntöön oikea-aikaisesti ja että se täyttää edelleen korkeimmat vaatimukset, jotka koskevat tarkastusten laatua, luotettavuutta ja varmuutta unionin taloudellisten etujen suojaamisesta;

13. panee tyytyväisenä merkille, että Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskus saavutti 24. syyskuuta 2024 taloudellisen riippumattomuuden; toteaa näin ollen, että varainhoitovuoden 2024 osalta tilintarkastustuomioistuin tarkasti tämän yhteisyrityksen ensimmäistä kertaa yhdentoista muun yhteisyrityksen lisäksi;

14. korostaa olevansa tietoinen siitä, että varainhoitovuoden 2024 aikana merkittävät tapahtumat vaikuttivat tai olisivat saattaneet vaikuttaa merkittävällä tavalla useisiin yhteisyrityksiin ja että niillä oli todennäköisesti vaikutus yhteisyritysten tuloksellisuuteen; panee merkille erityisesti, että

   a) Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan vaikutti edelleen voimakkaasti tiettyjen yhteisyritysten toimintaan; toteaa, että nämä vaikutukset ilmenivät erityisesti toimitusketjujen häiriöinä, hankkeiden täytäntöönpanon viivästyksinä ja toimintakustannusten nousuna;

b) Yhdysvallat peruutti erittäin suuren osan Yhdysvaltain kehitysyhteistyöviraston hallinnoimista ohjelmista, myös globaalin terveyden alalla toteutettavista ohjelmista, mikä voi vähentää tällä alalla toimivien kahden Euroopan unionin yhteisyrityksen (innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys ja globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyritys) yhteisrahoitus- ja kumppanuusmahdollisuuksia sekä aiheuttaa toimitusketju- ja toteuttamisriskejä ja lisätä unionin taloudellisia paineita ja epävarmuutta; huomauttaa kuitenkin, että peruutuksen ajoitus voisi myös tarjota unionille strategisen tilaisuuden vahvistaa rooliaan globaalin terveyden alalla, parantaa selviytymiskykyään ja vahvistaa johtoasemaansa;

c) Euroopan unionin tekoälyasetus ([9]) tuli voimaan 1. elokuuta 2024, ja siinä vahvistettiin suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskeva yhteinen oikeudellinen kehys ja avoimuusvelvoitteet; toteaa, että monien yhteisyritysten, erityisesti digitaalisiin kumppanuuksiin, innovointikumppanuuksiin ja tekoälyyn liittyviin kumppanuuksiin osallistuvien yhteisyritysten, on mukauduttava tähän kehykseen, mikä voi tarkoittaa tiukempia sääntöjen noudattamista koskevia vaatimuksia, sääntelyyn liittyvien riskien arviointia sekä hankkeiden soveltamisalan, ehdotuspyyntöjen ja hankkeiden täytäntöönpanoon osallistuvien eri toimijoiden vastuiden mukauttamista;

15. muistuttaa, että yhteisyritysten on noudatettava toiminnassaan moitteetonta varainhoitoa ja edistettävä siten tosiasiallisesti unionin toimintapoliittisia tavoitteita sekä unionin talousarvion moitteetonta toteuttamista; ilmaisee kuitenkin huolensa tietyistä tilintarkastustuomioistuimen havainnoissa esiin tulleista seikoista, jotka on esitetty tässä päätöslauselmassa;

Tilinpäätös

16. panee merkille, että tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen mukaan tarkastettujen kahdentoista yhteisyrityksen vuoden 2024 tilinpäätökset antavat kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot niiden taloudellisesta asemasta 31 päivältä joulukuuta 2024 sekä niiden toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista päättyneeltä varainhoitovuodelta niiden varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti; panee lisäksi merkille, että tilintarkastustuomioistuin antoi näin ollen vakiomuotoisia tarkastuslausuntoja yhteisyritysten tilinpäätösten luotettavuudesta;

17. panee tilintarkastustuomioistuimen kertomuksesta merkille, että tilinpäätöksen perustana olevat toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja sääntöjenmukaiset; panee lisäksi merkille, että tilintarkastustuomioistuin antoi näin ollen vakiomuotoisia tarkastuslausuntoja sekä yhteisyritysten tilien perustana olevien tulojen että maksujen laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta;

18. panee merkille, että Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskuksen tilinpäätöksessä vuodelta 2024 ei ole kattavia tietoja osakkaiden kumulatiivisista rahoitusosuuksista ennen riippumattomuutta; toteaa, että vuoden 2024 tilinpäätöksessä ei ilmoiteta Horisontti Eurooppa – ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmien tasolla suoritettuja rahoitusosuuksia eikä verrata kokonaisrahoitusosuuksia kullekin ohjelmalle asetettuihin vuositavoitteisiin; yhtyy tilintarkastustuomioistuimen suositukseen, jonka mukaan Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskuksen olisi kerättävä järjestelmällisesti tietoja sen yhteisiin toimiin kohdistetuista jäsenvaltioiden vapaaehtoisista rahoitus- ja luontoissuorituksista sekä vastaavista hallintomenoista, seurattava niitä ja raportoitava niistä;

19. panee merkille, että tulojen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuvaa riskiä pidettiin kaikkien yhteisyritysten osalta vähäisenä;

Talousarvio- ja varainhallinto

20. panee merkille, että tilintarkastustuomioistuimen tarkastamien kahdentoista yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismaksumäärärahat olivat 3,2 miljardia euroa vuonna 2024; panee merkille, että tilintarkastustuomioistuin katsoo käytettävissä olevien kokonaismaksumäärärahojen sisältävän aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritykset ovat ottaneet kuluvan vuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat; toteaa erityisesti, että

a) yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 112,7 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (111,2 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 110,6 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (241,5 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa, että yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan

([9]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1689, annettu 13. kesäkuuta 2024 tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä ja asetusten (EY) N:o 300/2008, (EU) N:o 167/2013, (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 ja (EU) 2019/2144 sekä direktiivien 2014/90/EU, (EU) 2016/797 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (tekoälysäädös) (EUVL L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 42 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 36 prosenttia maksumäärärahojen osalta; panee merkille, että yhteisyritys oli ennakoinut näitä alhaisia toteutusasteita ja että ne johtuivat pääasiassa toimintamenoista; ilmaisee viime vuoden tapaan huolensa infrastruktuuri- ja toimintamenoihin osoitettujen maksumäärärahojen alhaisesta toteutusasteesta, joka laski edelleen 45 prosenttiin vuonna 2024, kun se vuonna 2023 oli 55 prosenttia; panee lisäksi merkille, että vuonna 2024 vuoden 2025 talousarvioon siirrettiin 3,1 miljoonaa euroa käyttämättömiä hallinnollisia maksumäärärahoja; panee lisäksi merkille, että 11,3 miljoonaa euroa käyttämättömiä hallinnollisia maksumäärärahoja varattiin suunniteltuihin tuleviin hallintomenoihin; yhtyy tilintarkastustuomioistuimen suositukseen, jonka mukaan suunnitellessaan hallintomäärärahoja vuodelle 2027 yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrityksen olisi otettava ennakoivasti huomioon käyttämättä jääneet hallintomäärärahat, joita sille oli jo kertynyt vuoden 2024 loppuun mennessä;

b) puhtaan ilmailun yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 172,0 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (269 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 302,6 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (486,0 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa lisäksi, että puhtaan ilmailun yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 99,9 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 84,4 prosenttia maksumäärärahojen osalta (käyttämättömät määrärahat pois lukien); toteaa, että maksujen alhaisempi 84,4 prosentin toteutusaste johtui lähinnä toimitetuista mutta vielä laskuttamattomista palveluista ja vuoteen 2025 liittyvien toimien etupainotteisesta toteutuksesta; panee merkille, että talousarvion toteutusvauhti on yleisesti ottaen hyvä; korostaa kuitenkin, että infrastruktuuri- ja toimintamenoihin osoitettujen maksumäärärahojen ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman maksumäärärahojen toteutusasteet olivat vuonna 2024 alhaiset eli vain 67 prosenttia ja 52 prosenttia; panee merkille, että puhtaan ilmailun yhteisyritys toimi pilottikäyttäjänä komission uudelle talousarvio-, kirjanpito- ja rahoitusjärjestelmälle (SUMMA), joka ei ole vielä täysin toiminnassa; kehottaa tältä osin yhteisyritystä varmistamaan tietojen luotettavuuden asianmukaisen manuaalisen käsittelyn ja tarvittaessa lisätarkastusten avulla;

c) innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 269,8 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (223,2 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 205,7 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (225,9 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa, että innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 65,6 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 94,6 prosenttia maksumäärärahojen osalta; korostaa toimintamenoihin osoitettujen maksusitoumus- ja maksumäärärahojen alhaista toteutusastetta, joka oli 64,5 prosenttia; panee merkille yhteisyrityksen selvityksen ja kehottaa yhteisyritystä yleisesti varmistamaan sen talousarvion kunkin pääluokan ripeän toteuttamistahdin;

d) puhtaan vedyn yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 215,1 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (268,9 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 150,7 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (327,8 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa lisäksi, että puhtaan vedyn yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 98 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 84,3 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, että talousarvion toteuttamistahtiin ei liittynyt vakavia ongelmia; korostaa kuitenkin infrastruktuuri- ja toimintamenoihin osoitettujen maksumäärärahojen matalaa toteutusastetta, joka oli vain 58,2 prosenttia; panee merkille yhteisyrityksen selvitykset; kannattaa tilintarkastustuomioistuimen suositusta, jonka mukaan suunnitellessaan hallintomäärärahoja vuodelle 2027 puhtaan vedyn yhteisyrityksen olisi otettava ennakoivasti huomioon käyttämättä jääneet hallintomäärärahat, joita sille oli jo kertynyt vuoden 2024 loppuun mennessä;

e) siruyhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 1 062,8 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (835,7 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 724,4 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (518,4 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa lisäksi, että siruyhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 99 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 67 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, että joitakin ongelmia on edelleen, erityisesti toimintamenoihin osoitettujen maksumäärärahojen alhainen toteutusaste siten, että yleinen toteutusaste oli 67 prosenttia ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelman maksut olivat erityisen alhaiset (6 prosenttia); panee merkille yhteisyrityksen selvityksen mutta pitää jatkuvaa alhaista toteutusastetta erittäin valitettavana ja kehottaa yleisesti yhteisyritystä varmistamaan sen talousarvion kunkin pääluokan ripeän toteuttamistahdin;

f) Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävän yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 222,9 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (227,4 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 191,7 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (137,4 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa, että Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävän yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 96 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 82 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, että talousarvion toteuttamistahtiin ei liittynyt vakavia ongelmia;

g) Euroopan rautatiet -yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 114,6 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (102,6 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 120,8 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (120,3 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa, että Euroopan rautatiet -yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 70 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 64 prosenttia maksumäärärahojen osalta; panee merkille, että vuonna 2024 EU-Rail-yhteisyrityksen aktiivisen toimintatalousarvion maksusitoumusmäärärahojen toteutusaste oli 99,9 prosenttia ja maksumäärärahojen toteutusaste oli 87,9 prosenttia; on kuitenkin huolissaan yleisesti alhaisesta toteutusasteesta; panee merkille yhteisyrityksen näitä alhaisia toteutusasteita koskevan selvityksen, jossa viitataan tarpeeseen säilyttää määrärahoja lippulaivahankkeiden toisen aallon hankkeiden rahoittamiseksi, koska niiden avustussopimukset allekirjoitetaan vuonna 2026; kehottaa yhteisyritystä varmistamaan sen talousarvion kunkin pääluokan ripeän toteuttamistahdin; korostaa tässä yhteydessä, että on tärkeää säilyttää yhteisyritykselle annettava tuki ja varmistaa sen toimien asianmukainen toteuttaminen, kun otetaan huomioon rautateiden suhteelliset edut ympäristönsuojelun tason, maankäytön, energiankulutuksen ja turvallisuuden osalta;

h) Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen käytettävissä olevat määrärahat vuonna 2024 olivat 307,1 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (1 136 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 347,7 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (1 058 miljoonaa euro vuonna 2023); toteaa, että Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 72 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 59 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, että talousarvion toteuttamistahtiin liittyi edelleen ongelmia; korostaa erityisesti toimintamenoihin osoitettujen maksumäärärahojen alhaista toteutusastetta, joka oli 59 prosenttia; panee merkille yhteisyrityksen selvityksen; muistuttaa tässä yhteydessä, että Horisontti Eurooppa -puiteohjelman avustusmaksujen toteutusaste laski 27 prosenttiin vuonna 2024 (36 prosenttia vuonna 2023), mikä johtui pääasiassa edunsaajien raporttien teknisen ja taloudellisen ennakkovalvonnan loppuunsaattamisen viivästymisestä; korostaa myös sen hallintomenoihin osoitettujen maksumäärärahojen alhaista toteutusastetta, joka oli 61 prosenttia; panee merkille yhteisyrityksen selvityksen sen tilintarkastustuomioistuimen kertomukseen antamissa kirjallisissa vastauksissa; ottaa huomioon yhteisyrityksen sen talousarvion valvontavaliokunnassa pidetyssä kuulemisessa esittämät lisätiedot ja kehottaa sitä yleisesti varmistamaan sen talousarvion kunkin pääluokan ripeän toteuttamistahdin;

i) älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 132,6 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (134,7 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 132,8 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (122,9 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa lisäksi, että älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 99 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 96 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, että talousarvion toteuttamistahtiin ei liittynyt vakavia ongelmia; panee kuitenkin merkille hallinnollisen talousarvion suhteellisen alhaiset toteutusasteet, sillä infrastruktuuri- ja toimintamenoissa toteutusaste oli maksusitoumusmäärärahojen osalta 59 prosenttia ja maksumäärärahojen osalta 66 prosenttia, ja kehottaa yhteisyritystä varmistamaan hallinnollisen talousarvionsa tämän osan paremman toteuttamisen;

j) globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 224,6 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (136,4 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 80,3 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (2,2 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa, että globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 98 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 96 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, että talousarvion toteuttamistahtiin ei liittynyt vakavia ongelmia; panee kuitenkin merkille, että osassa sen hallinnollisesta talousarviosta eli infrastruktuuri- ja

toimintakuluissa sen maksumäärärahojen toteutusaste oli alhainen, vain 37 prosenttia; panee merkille yhteisyrityksen selvityksen ja kehottaa sitä vuoden 2027 hallinnollisia maksumäärärahoja suunnitellessaan toteuttamaan toimenpiteitä varmistaakseen hallinnollisen talousarvionsa tämän osan paremman toteuttamisen muun muassa ottamalla ennakoivasti huomioon käyttämättä jääneet hallintomäärärahat, joita sille oli jo kertynyt vuoden 2024 loppuun mennessä;

k) Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskuksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 313,3 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina ja 101,6 miljoonaa euroa maksumäärärahoina; toteaa lisäksi, että yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste oli 24 päivän syyskuuta 2024, jolloin yhteisyritys saavutti taloudellisen riippumattomuuden, ja vuoden 2024 lopun välisellä kaudella 90,5 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 82 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, ettei talousarvion toteuttamistahtiin havaittu liittyvän vakavia ongelmia; panee kuitenkin merkille, että osassa sen hallinnollisesta talousarviosta eli kiinteistöjä, tietotekniikka-alaa ja muita menoja koskevassa pääluokassa sen maksumäärärahojen toteutusaste oli alhainen, vain 27,1 prosenttia; panee merkille yhteisyrityksen selvityksen ja kehottaa sitä varmistamaan hallinnollisen talousarvion tämän osan paremman toteuttamisen;

l) ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen käytettävissä olevat kokonaismäärärahat vuonna 2024 olivat 811,8 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina (807 miljoonaa euroa vuonna 2023) ja 693,7 miljoonaa euroa maksumäärärahoina (631,5 miljoonaa euroa vuonna 2023); toteaa lisäksi, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen talousarvio- ja varainhallintoa koskevan kertomuksen mukaan sen talousarvion kokonaistoteutusaste varainhoitovuonna 2024 oli 92 prosenttia maksusitoumusmäärärahojen osalta ja 93 prosenttia maksumäärärahojen osalta, mikä osoittaa, että talousarvion toteuttamistahtiin ei enää liittynyt vakavia ongelmia toisin kuin vuonna 2023, jolloin maksusitoumusmäärärahojen toteutusaste oli 73 prosenttia; panee merkille, että toimintamenojen toteutusaste parani vuodesta 2023, jolloin toimintamenoihin osoitettujen maksusitoumusmäärärahojen toteutusaste oli 70 prosenttia, ja että niiden toteutusaste oli nyt maksusitoumusmäärärahojen osalta 92 prosenttia ja maksumäärärahojen osalta 93 prosenttia;

21. korostaa, että kaikkien yhteisyritysten täytyy vahvistaa sisäistä varainhoidon valvontaansa ja avoimuuskehyksiään sen varmistamiseksi, että varat kohdistetaan tehokkaasti ja unionin strategisten tavoitteiden mukaisesti;

22. yhtyy tilintarkastustuomioistuimen huoleen siitä, että tietyt yhteisyritykset käyttävät jatkuvasti vain pienen osan toiminta- ja hallintotalousarvioidensa toteuttamiseen osoitetuista määrärahoista; kehottaa asianomaisia yhteisyrityksiä nopeuttamaan korjaavien toimenpiteiden hyväksymistä ja tehokasta toteuttamista noudattaen kaikilta osin tilintarkastustuomioistuimen suosituksia, jotta estetään havaittujen puutteiden toistuminen; korostaa, että käyttämättömien määrärahojen kertyminen aiheuttaa kassaylijäämiä, joita ei voida siirtää unionin muihin toimiin ja ohjelmiin; katsoo, että kassaylijäämien jatkuva kasvu kuvastaa talousarvion realistisuuden ja ohjelmien toteutuskapasiteetin heikkouksia; kehottaa komissiota vaatimaan yhteisyrityksille, joilla on jatkuvasti ylijäämiä, vuotuista ylijäämien vähentämissuunnitelmaa, johon sisältyy mitattavissa olevat välitavoitteet ja selkeä yhteys toteutuksen viivästymiseen vaikuttaneisiin tekijöihin; on erityisen huolissaan seuraavista seikoista:

a) siruyhteisyrityksen kassaylijäämä kasvoi vuoden 2024 aikana ja oli vuoden lopussa 479 miljoonaa euroa, kun se oli ollut 438 miljoonaa euroa vuoden 2023 lopussa; panee merkille yhteisyrityksen selvityksen; kehottaa tästä huolimatta jälleen siruyhteisyritystä välttämään vastaavien tilanteiden toistumista ja panee tyytyväisenä merkille yhteisyrityksen ilmoituksen, että sen tavoitteena on korjata tämä ongelma vuodeksi 2025;

b) myös Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen kassaylijäämä kasvoi vuoden 2024 aikana ja oli vuoden lopussa 904,7 miljoonaa euroa, kun se oli ollut 840,7 miljoonaa euroa vuoden 2023 lopussa; panee merkille korjaavat toimenpiteet, joiden toteuttaminen alkoi vuonna 2024; kehottaa tästä huolimatta jälleen Euroopan suurteholaskennan yhteisyritystä virtaviivaistamaan toimiaan välttääkseen vastaavien tilanteiden toistumisen;

23. panee tyytyväisenä merkille, että puhtaan ilmailun yhteisyrityksen kertynyt kassaylijäämä pieneni merkittävästi eli 237 miljoonasta eurosta vuoden 2023 lopussa 105 miljoonaan euroon vuoden 2024 lopussa, mikä merkitsi 56 prosentin vähennystä; panee merkille selvityksen, jonka mukaan jäljelle jäävä ylijäämä on tarpeen vuoden 2025 neljän ensimmäisen kuukauden maksutarpeiden kattamiseksi; pitää tätä kehitystä myönteisenä askeleena kohti parempaa rahoitussuunnittelua ja talousarvion toteuttamista; korostaa, että tämä lähestymistapa voisi toimia hyvänä esimerkkinä muille samankaltaisia haasteita kohtaaville yhteisyrityksille;

24. yhtyy tilintarkastustuomioistuimen huoliin, jotka koskevat osakkaiden eräille yhteisyrityksille maksamien rahoitusosuuksien jatkuvia viivästyksiä, erityisesti kun otetaan huomioon riski siitä, että jotkin yhteisyritykset eivät ehkä saavuta rahoitusosuustavoitteitaan; kehottaa asianomaisia yhteisyrityksiä jatkamaan toimenpiteiden toteuttamista tällaisten tilanteiden estämiseksi tulevaisuudessa; muistuttaa, että rahoitusosuustavoitteiden saavuttaminen on kyseisten yhteisyritysten vastuulla ja niiden velvollisuus ja että rahoitusosuustavoitteiden saavuttamatta jättäminen on vastoin yhteisyritysten perustamisajatusta; on huolissaan erityisesti seuraavista seikoista:

   a) tilanne yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrityksessä, jonka osakkaana oleva Eurocontrol saavutti toiminnallista rahoitusosuutta koskevan tavoitteensa vain 70-prosenttisesti, minkä seurauksena yhteisyrityksellä ei ollut käytössään suunnitelmien mukaisia rahoitusosuuksia, jotta se olisi voinut panna kokonaisuudessaan täytäntöön oman osuutensa Horisontti 2020 -puiteohjelmasta; panee merkille, että Eurocontrolin rahoitusosuudet alittivat myös Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuoden 2024 tavoitteen, sillä ne olivat vain 16 prosenttia 500 miljoonan euron tavoitteesta; yhtyy tilintarkastustuomioistuimen suositukseen, jonka mukaan yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrityksen olisi tehtävä yhteistyötä Eurocontrolin kanssa, jotta Eurocontrolin rahoitusosuudet kasvavat, ja seurattava edistymistä vuosittain;

   b) tilanne globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyrityksessä, jossa vuoden 2024 lopussa rahoitukseen osallistuvien kumppanien käteismaksut olivat hyvin alhaiset, 15,6 miljoonaa euroa eli 4 prosenttia 400 miljoonan euron tavoitteesta; toteaa, että tämänhetkinen rahoitusosuusvaje voi vähentää merkittävästi yhteisyrityksen toimien vipuvaikutusta ja siten vaarantaa sen ohjelman tavoitteiden saavuttamisen; yhtyy tilintarkastustuomioistuimen suositukseen, jonka mukaan globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyrityksen olisi laadittava kattava toimintasuunnitelma, jonka tarkoituksena on tunnistaa ja houkutella lisää rahoituskumppaneita Euroopasta ja muualta maailmasta, jotta voidaan vahvistaa yhteisyrityksen tutkimus- ja innovointivalmiuksia ja saada lisärahoitusta sekä varmistaa, että se pystyy saavuttamaan ohjelman tavoitteet;

   c) Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen tilanne, joka ei parantunut viime vuodesta, sillä sen yksityisten osakkaiden Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelman rahoitusosuudet vuoden 2024 lopussa olivat edelleen 0,3 prosenttia vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyksen 900 miljoonan euron tavoitteesta; korostaa jälleen kerran, että rahoitusosuustavoitteiden saavuttamista olisi pidettävä yhteisyrityksen velvollisuutena; muistuttaa edellisen vuoden suosituksestaan, jonka mukaan Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen olisi toimittava tiiviissä yhteistyössä komission kanssa Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelman yksityisten osakkaiden rahoitusosuutta koskevan tavoitteen uudelleenarvioinnissa, jotta voidaan varmistaa sen toteutuskelpoisuus; kehottaa komissiota arvioimaan uudelleen nykyistä tavoitetta ja suhtautuu tältä osin myönteisesti käynnissä olevaan prosessiin;

Hankinnat ja tarjoukset

25. panee merkille, että tilintarkastustuomioistuin ei tuonut varainhoitovuotta 2024 koskevassa kertomuksessaan esiin hankintoihin ja tarjouskilpailuihin liittyviä erityisiä ongelmia; korostaa kuitenkin hankintojen merkitystä välineenä, jolla edistetään politiikkatavoitteita, joita ovat muun muassa strateginen riippumattomuus, innovointi, ympäristö- ja sosiaaliohjelma, kilpailu ja oikeusvarmuus; kannustaa yhteisyrityksiä vahvistamaan hankintoihinsa sisällytettyjä strategisia kriteerejä, jotka koskevat yhteiskuntavastuuta, elinkaarikestävyyttä, toimitusvarmuutta, vahvaa kyberturvallisuutta, häiriönsietokykyä ja innovointivalmiuksia; onnittelee joitakin yhteisyrityksiä, jotka jo toteuttavat tällaisia käytäntöjä (esimerkiksi ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys, joka sisällytti vuonna 2024 kestävyysvaatimukset yli 50 prosenttiin hankinnoistaan);

26. suhtautuu myönteisesti yhteisyritysten julkisiin hankintoihin ja yhteistä etua ja käyttöä koskevien sopimusten hallinnointiin liittyviin organisaatioiden välisiin aloitteisiin, joilla edistettiin yhteisyritysten käytettävissä olevien resurssien taloudellisesti tehokasta käyttöä ja kasvatettiin niiden neuvotteluvaltaa;

27. kehottaa kaikkia yhteisyrityksiä tehostamaan toimiaan sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi kaikilla tasoilla, jotta voidaan valtavirtaistaa sukupuolten tasapuolinen edustus kaikissa hankintoihin, avustuksiin ja tarjouskilpailuihin liittyvissä toimissa omien ansioiden, huippuosaamisen ja yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteiden mukaisesti, ja varmistamaan, että suorituskyky otetaan asianmukaisesti huomioon valinta- ja rahoituspäätöksissä;

28. kehottaa kaikkia yhteisyrityksiä valtavirtaistamaan maantieteellisen tasapainon kaikissa hankinta- ja avustusmenettelyissä ylläpitäen kuitenkin kilpailukykyä, laatua ja huippuosaamista sekä perustelemaan asianmukaisesti tapaukset, joissa asianmukaista jakautumista ei ole saavutettu; kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota jäsenvaltioihin ja alueisiin, joissa tulotaso on muita alhaisempi tai innovointivalmiudet ovat rajalliset, jotta voidaan tukea näitä alueita ja varmistaa, että yhteisyritykset edistävät osaltaan kehityserojen vähentämistä, ja samalla taata, että teknologia- ja energiasiirtymät toteutetaan reilulla ja oikeudenmukaisella tavalla, ja säilyttää alueellinen yhteenkuuluvuus; korostaa, että rahoituksen olisi edelleen tuotettava selkeää eurooppalaista lisäarvoa varsinkin pk-yritysten kannalta;

29. korostaa, että yhteisyritysten rahoituksen maantieteellisen jakautumisen on oltava oikeudenmukainen ja tasapuolinen ja erityistä huomiota on kiinnitettävä alueisiin, joilla on muita heikommat innovointivalmiudet, ja pk-yrityksiin ja että samalla on säilytettävä avoin kilpailu ja varmistettava, että rahoitetut hankkeet tuottavat selkeää eurooppalaista lisäarvoa;

Henkilöstön hyvinvointi, rekrytointi ja sukupuolijakauma

30. on huolissaan Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen henkilöstön täysilukuiseksi täydentämisen nykytilanteesta ja varsinkin rekrytoinnin hitaudesta ja kehottaa yhteisyritystä virtaviivaistamaan menettelyjään, jotta varmistetaan viipymättä kaikkien avointen toimien täyttäminen;

31. panee merkille ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen henkilöstön kokeman tyytymättömyyden, joka kävi ilmi äskettäisessä henkilöstökyselyssä, sekä sen vaikutuksen henkilöstön hyvinvointiin; korostaa, että henkilöstöön kuuluvien olisi voitava työskennellä fyysisesti ja psyykkisesti turvallisessa ympäristössä; tähdentää lisäksi, että on tärkeää säilyttää institutionaalinen tietämys; pitääkin valitettavana, että yhteisyritys on edelleen erittäin riippuvainen ulkoisista palveluntarjoajista; kehottaa yhteisyritystä ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin näiden ongelmien ratkaisemiseksi;

32. toistaa kehotuksensa johdonmukaisesta, avoimesta ja oikeudenmukaisesta henkilöstöpolitiikasta kaikissa yhteisyrityksissä, jotta varmistetaan osallistavat työolot, urakehitys, työ- ja yksityiselämän tasapaino ja mielenterveystuki; suhtautuu myönteisesti joustavien työjärjestelyjen käyttöön ja korostaa, että sen avulla olisi pyrittävä varmistamaan organisatorinen joustavuus yhteisyritysten henkilöstötarpeiden täyttämiseksi; kehottaa parantamaan kykyä houkutella pitkälle erikoistuneita osaajia ja varmistamaan samalla kunnolliset ja vakaat työolot ja edistämään läpinäkyvää sisäistä urakehitystä;

33. suhtautuu myönteisesti yhteisyritysten edistymiseen sukupuolten tasapuolista edustusta ja maantieteellistä jakautumista henkilöstössä ja hallintorakenteissa koskevien tietojen laadun ja saatavuuden parantamisessa; korostaa, että tietojen parantaminen vahvistaa vastuuvelvollisuutta ja mahdollistaa kohdennetummat toimet, joilla edistetään monimuotoisuutta, varmistetaan henkilöstöön kuuluvien oikeudenmukainen edustus ja tuetaan tervettä ja tuottavaa työympäristöä yhteisyrityksissä;

34. kehottaa kaikkia yhteisyrityksiä edistämään sukupuolten tasapuolista edustusta johto- ja päätöksentekotehtävissä noudattaen kaikilta osin osaamiseen perustuvia valintamenettelyjä sekä seuraamaan edistymistä oikeasuhteisella ja avoimella tavalla; korostaa, että on tärkeää puuttua palkkaeroihin ja edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia uralla etenemiseen; panee tältä osin merkille myönteisen kehityksen Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksessä, jossa 72,5 prosenttia henkilöstöstä on naisia ja 27,5 prosenttia miehiä ja jonka laajennetussa johtoryhmässä 40 prosenttia on miehiä ja 60 prosenttia naisia;

35. korostaa, että yhteisyritysten on varmistettava, että rahoitettavissa hankkeissa noudatetaan sovellettavia sosiaalisia ja työnormeja ja että niillä edistetään kestävää talouskasvua, innovointia, kilpailukykyä ja laadukkaita työpaikkoja unionissa ja ne ovat oikeudenmukaisen siirtymän periaatteiden mukaisia;

36. kehottaa yhteisyrityksiä kehittämään jäsenneltyä yhteistyötä eurooppalaisten yliopistojen kanssa, jotta voidaan tavoittaa paremmin tutkinnon suorittaneet nuoret ja vahvistaa tulevaa rekrytointia; kannustaa lisäksi yhteisyrityksiä edistämään yliopistojen välistä liikkuvuutta, tutkijoiden liikkuvuutta ja ammatillista liikkuvuutta ja toteuttamaan toimenpiteitä, joilla pyritään kehittämään inhimillistä pääomaa erityisesti nuorten työntekijöiden, insinöörien ja tutkijoiden osalta, mukaan lukien investointihankkeiden sisällyttäminen koulutukseen ja työssäoppimiseen kestävän innovoinnin, työvoiman jatkuvuuden ja Euroopan talouden pitkän aikavälin kilpailukyvyn varmistamiseksi;

Hallinto- ja valvontajärjestelmät

37. panee tyytyväisenä merkille tilintarkastustuomioistuimen tutkimus- ja innovointialan yhteisyritysten toimintamenojen tarkastelua koskevan työn, johon kuului 33 satunnaisotannalla valittua avustussopimustapahtumaa (väli- tai loppumaksuja ja ennakkomaksujen selvityksiä) vuodelta 2024 lopullisten edunsaajien tasolla; on huolestunut tämän tutkimuksen tuloksista, jotka paljastivat sitkeitä systeemisiä virheitä; toteaa, että nämä virheet liittyvät pääasiassa edunsaajien tekemiin virheellisiin ilmoituksiin henkilöstökuluista, esimerkiksi virheellisesti

laskettuihin tunti- tai päivätaksoihin, välillisten kustannusten sisällyttämiseen yksikkökustannuksiin, alihankintakulujen ilmoittamiseen henkilöstökuluina sekä tukeen oikeuttamattomien laitekustannusten sisällyttämiseen; kehottaa yhteisyrityksiä korjaamaan nämä puutteet; kehottaa lisäksi komissiota ja yhteistä tarkastusta toimittamaan vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle yhdistetyn analyysin yhteisyritysten toistuvien henkilöstökuluihin liittyvien virheiden perimmäisistä syistä ja tukemaan yhdenmukaistettuja ennaltaehkäiseviä ohjeita, suuririskisiin edunsaajiin kohdennettavia ennakkotarkastuksia ja rahoitusoikaisuja havaittaessa samanlaisia virheitä;

38. suhtautuu myönteisesti tilintarkastustuomioistuimen työhön ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen tarkastelussa, joka koostui 30 satunnaisotannalla valitun tapahtuman otoksesta; panee merkille, että tilintarkastustuomioistuin havaitsi tapauksen, jossa kahta rakennussopimusta muutettiin merkittävästi eikä siihen puututtu uudella hankintamenettelyllä; kehottaa ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavaa eurooppalaista yhteisyritystä varmistamaan, että sopimusten olennaiset muutokset käynnistävät järjestelmällisesti hankintojen uudelleenarvioinnin, mukaan lukien oikeudellisen uudelleentarkastelun ja selkeiden perustelujen julkaisemisen, ja ilmoittamaan vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle toteutetuista korjaavista toimenpiteistä;

39. ilmaisee huolensa tilintarkastustuomioistuimen havainnosta, jonka mukaan joulukuuhun 2024 mennessä vain neljä yhteisyritystä (Euroopan rautatiet -yhteisyritys, puhtaan ilmailun yhteisyritys, innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys ja siruyhteisyritys) oli saanut valmiiksi Horisontti Eurooppa -puiteohjelman avustusmaksuja koskevan riskiperusteisen valvontakehyksen, vaikka näiden maksujen odotetaan kasvavan; muistuttaa, että vankka, järjestelmällinen ja keskitetty riskiperusteinen valvontakehys on olennainen, jotta voidaan varmistaa suuririskisten edunsaajien ennakkovalvonta, tarkastushavaintojen tehokas seuranta ja pääjohtajan vahvistuslausumien luotettavuus; korostaa, että tarkastus- ja valvontatyössä olisi keskityttävä aloihin, joihin liittyy suurempia talous- ja tuloksellisuusriskejä, kun taas vähäriskisissä ja toistuvissa tapahtumissa olisi noudatettava yksinkertaistettuja valvontamenetelmiä; korostaa, että tällaisella lähestymistavalla voidaan lisätä varmuutta ja vähentää merkittävästi edunsaajien ja osallistujavaltioiden hallinnollista taakkaa; kehottaa kaikkia jäljellä olevia yhteisyrityksiä saattamaan valmiiksi ja panemaan täytäntöön Horisontti Eurooppa – ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmien avustusmaksujen osalta riskiperusteisen valvontakehyksen, johon kuuluvat i) edunsaajien ja hankkeiden selkeä riskienpisteytys, ii) tehostetut ennakkotarkastukset suuririskisten tapausten osalta, iii) järjestelmällinen jälkitarkastusten tuloksia koskeva palaute tulevan valvonnan suunnittelua varten ja iv) johdonmukainen raportointi pääjohtajan vahvistuslausumassa;

40. ilmaisee huolensa siitä, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen riskinhallintajärjestelmässä ei oteta riittävästi huomioon ITER-hankkeen perustasojen vuoden 2024 tarkistamiseen liittyviä aineellisia riskejä eikä horisontaalisia vaikutuksia henkilöstöresursseihin; panee merkille, että yhteisyrityksen riskienhallintaan käyttämässä IT-työkalussa ei anneta täydellisiä ja ajantasaisia tietoja keskeisistä riskeistä, kuten esiintymisestä, todennäköisyydestä ja taloudellisesta vaikutuksesta, mikä heikentää mahdollisuuksia tukea johdon päätöksentekoprosesseja ja niiden kykyä määrittää riskin suuruus ja toteuttaa tehokkaita lievennystoimia; kehottaa yhteisyritystä puuttumaan näihin ongelmiin toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä hyvissä ajoin;

Petokset, etiikka ja eturistiriidat

41. panee tyytyväisenä merkille, että mikään tilintarkastustuomioistuimen vuoden 2024 osalta tekemistä havainnoista ei edellyttänyt epäillystä petoksesta ilmoittamista Euroopan petostentorjuntavirastolle (OLAF) tai Euroopan syyttäjänvirastolle (EPPO);

42. panee merkille yhteisyritysten ilmoittamat tiedot niiden petosten ehkäisemiseen, havaitsemiseen ja korjaamiseen liittyvistä toimista; kehottaa yhteisyrityksiä tehostamaan yhteistyötä ja tietojenvaihtoa OLAFin ja tarvittaessa EPPOn kanssa, mukaan lukien järjestelmällinen epäiltyjen petosten siirtäminen niiden käsiteltäväksi, vahvistamaan avustusten hallinnoinnin, kustannusilmoitusten, hankintojen ja tuotosten todentamisen ennakko- ja jälkivalvontaa, soveltamaan korjaavia toimenpiteitä ja rahoituksen takaisinperintää johdonmukaisesti ja viipymättä hyödyntäen saatuja kokemuksia tulevissa menettelyissä sekä raportoimaan vuosittain yksityiskohtaisesti petostentorjuntatoimenpiteiden tehokkuudesta käyttäen selkeitä määrällisiä ja laadullisia indikaattoreita;

43. panee merkille, että yhteisyritysten hallinnoitavana oli 38,5 miljardia euroa vuosina 2021–2027, mikä on yli kaksinkertainen määrä edelliseen kauteen verrattuna, ja korostaa, että tällaiset merkittävät resurssit edellyttävät tulosten vankkaa seurantaa, jotta rahoille saadaan vastinetta; kehottaa yhteisyrityksiä ottamaan käyttöön tuloksellisuuden ja vaikutusten mittaamiseksi yhteisen kehyksen, jolla varmistetaan tuloksista raportointi muutenkin kuin vain varainhoitosääntöjen noudattamisen osalta; korostaa, että tehokasta tuloksellisuuden valvontaa on täydennettävä yhteisyritysten toiminnan vahvalla avoimuudella ja niiden hallintoelinten jäsenten eturistiriitoja

koskevilla suojatoimilla; kehottaa tältä osin julkaisemaan järjestelmällisesti hallintoelinten jäsenten sidonnaisuuksia koskevat ilmoitukset, jotka kattavat taloudelliset, ammatilliset tai henkilökohtaiset kytkökset yhteisyrityksen rahoituksesta hyötyviin yhteisöihin; kehottaa ottamaan käyttöön karenssiajan, jota sovelletaan ylempiin henkilöstön jäseniin ennen kuin he aloittavat uudessa toimessa tuettavissa organisaatioissa, ja edellyttää, että tieteellisten komiteoiden jäsenet, riippumattomat asiantuntijat tai arviointikomitean jäsenet allekirjoittavat asianmukaisesti vakuutukset eturistiriitojen puuttumisesta;

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavaan eurooppalaiseen yhteisyritykseen ja Euroopan suurteholaskennan yhteisyritykseen liittyvät huolenaiheet

44. huomauttaa, että edellä mainittujen kysymysten lisäksi seuraavat ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavaan eurooppalaiseen yhteisyritykseen ja Euroopan suurteholaskennan yhteisyritykseen liittyvät erityiskysymykset vaativat enemmän huomiota;

45. on tietoinen, että ITER on ennennäkemättömän mittava ja kunnianhimoinen hanke, johon osallistuu 35 kansainvälistä kumppania ja jossa unioni isäntänä ja suurimpana rahoituksen antajana on Euroopan pitkän aikavälin energiaa koskevan vision ja tieteellisen johtajuuden edistämisen kannalta keskeisessä asemassa; korostaa, että ITER-organisaatio toimitti kesäkuussa 2024 ITER-neuvostolle tarkistetun hankesuunnitelman, jossa otettiin käyttöön uusia perustasoja vuonna 2016 hyväksyttyjen sijasta, lykättiin kokoonpanovaiheen päättymistä vuodesta 2025 (ensimmäinen plasma) vuoteen 2035 (tutkimustoimien aloittaminen) ja siirrettiin koko hankkeen valmistumista vuodesta 2042 vuoteen 2059; panee merkille, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen toimitusvelvoitteet nousevat näin ollen 21,6 miljardista eurosta 25,8 miljardiin euroon vuoden 2024 arvoina, mikä edellyttää 4,2 miljardin euron lisärahoitusosuutta Euratomilta ja Ranskalta yhteisyrityksen toimintatalousarvioon; panee huolestuneena merkille, että ITER-organisaation heinäkuussa 2024 ehdottamista tarkistetuista ITER-hankkeen perustasoista johtuvaa arvioitua kustannusten nousua ei ole vielä virallisesti hyväksytty ITER-neuvostossa; korostaa tältä osin, että unionin johtoaseman säilyttäminen fuusiotutkimuksessa edellyttää tarkistettujen ITER-hankkeen perustasojen oikea-aikaista ja täyttä virallistamista ja täytäntöönpanoa;

46. yhtyy tilintarkastustuomioistuimen ilmaisemiin huoliin siitä, että ehdotetut ITER-hankkeen tarkistetut perustasot lisäävät merkittävästi ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen altistumista teknisille, oikeudellisille ja taloudellisille riskeille; toteaa, että hankkeen pitkän aikavälin kestävyyttä voivat heikentää kustannusten nousu, keskeisten välitavoitteiden jatkuva viivästyminen ja kiristyvä kilpailu kolmansissa maissa toteutettavien fuusioaloitteiden kanssa ja että nämä tekijät uhkaavat yhdessä heikentää ITER-hankkeen merkityksellisyyttä ja johtajuutta; korostaa, että edelleen on merkittäviä oikeudellisia ja hallinnollisia epävarmuustekijöitä, erityisesti se, että osakkaat voivat kieltäytyä hyväksymästä ITER-sopimuksen jatkamista vuoden 2042 jälkeen tai että Ranskan isännöintiasetus voi raueta ennen kuin reaktori on toiminnassa, mikä vaarantaisi oikeusvarmuuden ja vastuuvelvollisuuden; panee myös huolestuneena merkille, että suunniteltujen teknisten muutosten laajuudella voisi olla kauaskantoisia vaikutuksia hankkeen innovointikapasiteettiin ja taloudelliseen elinkelpoisuuteen; katsoo, että näitä huolenaiheita pahentavat lisääntyvät taloudelliset paineet, koska unionilta ja Ranskalta vaadittavat suuremmat rahoitusosuudet herättävät epäilyksiä siitä, voidaanko tällaista rahoitusta pitää yllä tulevissa monivuotisissa rahoituskehyksissä tai voiko isäntävaltio jatkaa sitä; korostaa näin ollen, että yhteisyritykseltä edellytetään vahvaa rahoitussuunnittelua, vahvaa ja johdonmukaista hallinnointia, tiukkaa valvontaa ja selkeitä suorituskykymittareita ja että lisäksi on vahvistettava riskinhallintaa ja parannettava jatkuvasti vastuuvelvollisuutta ja avoimuutta yhteisyrityksen, ITER-organisaation ja unionin budjettivallan käyttäjän välillä; korostaa, että on tarpeen entisestään vahvistaa kustannusten valvontaa, välitavoitteisiin perustuvaa rahoitusta ja riippumatonta tuloksellisuuden valvontaa sekä puuttua oikeudellisiin epävarmuustekijöihin sitovilla sitoumuksilla vuoden 2042 jälkeiseen kehykseen ja isäntävaltion velvoitteisiin; korostaa, että ITER-hankkeen laajuuden, keston ja kustannusten nousun vuoksi unionin rahoituksen jatkoa on arvioitava teknisten välitavoitteiden lisäksi myös vaihtoehtokustannusten ja ilmastolisäisyyden perusteella, jotta varmistetaan eurooppalainen lisäarvo ja strateginen riippumattomuus;

47. korostaa tilintarkastustuomioistuimen suositusta, jonka mukaan ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen olisi parannettava riskinhallintansa vaikuttavuutta muun muassa parantamalla riskienhallinnan IT-työkaluaan, jotta kaikista vuoden 2024 perustasoista johtuvista keskeisistä riskeistä saadaan täydelliset tiedot; korostaa yhteisyrityksen strategisen hallinnon yleistä merkitystä sen varmistamisessa, että ITER säilyy tieteellisesti ja taloudellisesti merkityksellisenä, kun sen edistymistä vertaillaan järjestelmällisesti globaaleihin kilpailijoihin ja sen innovointivalmiudet turvataan kestävän pitkän aikavälin rahoitusmallin puitteissa; korostaa tältä osin tarvetta uudistaa yhteisyrityksen rakennetta ja kohdentaa uudelleen henkilöresursseja, vähentää ulkoisten palveluntarjoajien suhteettoman yleistä käyttöä ja varmistaa resurssien parempi suunnittelu ja hallinnointi yhteisyrityksen eettisten toimintapuitteiden mukaisesti;

48. korostaa ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavaan eurooppalaiseen yhteisyritykseen liittyviä erityisiä arkaluonteisia seikkoja Venäjän jatkuvan osallistumisen valossa ja panee merkille parlamentin talousarvion valvontavaliokunnan kuulemistilaisuudessa annetut selvitykset niihin liittyvien oikeudellisten, turvallisuusriskien ja strategisten riskien lieventämiseksi käyttöön otetuista suojatoimista; kehottaa jälleen toimimaan mahdollisimman valppaasti yhteistyössä kansainvälisten kumppanien, kuten Venäjän, kanssa noudattaen kaikilta osin voimassa olevia unionin rajoittavia toimenpiteitä;

49. tuo jälleen esiin huolensa siitä, että Venäjä osallistuu edelleen ITER-hankkeeseen; kehottaa ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavaa eurooppalaista yhteisyritystä varmistamaan, että unionin Venäjälle määräämiä pakotteita, myös ITERiin toimitettavien eurooppalaisten komponenttien hankintarajoituksia, noudatetaan tarkasti ja kaikilta osin; kehottaa ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavaa eurooppalaista yhteisyritystä minimoimaan kaiken jäljellä olevan riippuvuuden Venäjästä ja välttämään kaikenlaisia sellaisia kahdenvälisiä yhteyksiä Venäjään ja sitoumuksia sen kanssa, jotka voisivat vaarantaa unionin edut ja arvot; panee tyytyväisenä merkille, että Venäjä ei ole toiminut ITER-neuvoston puheenjohtajana kahden viime vuoden aikana, jolloin sen oli määrä toimia puheenjohtajana vuorotteluperiaatteen mukaisesti; panee tyytyväisenä merkille, että ITER-sopimuksen henkistä omaisuutta koskevilla säännöillä taataan, että hankkeella on kaikki henkiset resurssit, joita se tarvitsee menestyksekkääseen kehittämiseen ja toimintaan, ja varmistetaan täysi riippumattomuus Venäjän teollis- ja tekijänoikeuksista; panee merkille, että Venäjä on täyttänyt kaikki ITER-sopimuksen mukaiset luontoissuorituksensa; korostaa, että unionin yhteisyritysten toiminnan olisi edistettävä toimitusketjujen monipuolistamista, jotta voidaan saavuttaa täydellinen teknologinen suvereniteetti;

50. korostaa tilintarkastustuomioistuimen suositusta, jonka mukaan ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen olisi vahvistettava riskinhallintajärjestelmäänsä ottamalla huomioon kaikki horisontaaliset riskit, jotka johtuvat vuoden 2024 perustasoista;

51. toistaa syvän huolensa seuraavista ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavassa eurooppalaisessa yhteisyrityksessä havaituista henkilöstöhallinnon puutteista:

    a) henkilöstön tuore kyselytutkimus paljasti kokemuksen olemassa olevista laajalle levinneistä henkilöiden välisistä konflikteista (77 prosenttia vastaajista), henkisestä väkivallasta (9,9 prosenttia vastaajista), seksuaalisesta häirinnästä (7,3 prosenttia vastaajista) ja fyysisestä väkivallasta (4,7 prosenttia vastaajista); kehottaa yhteisyritystä ottamaan kyselytutkimuksen tulokset vakavasti huomioon ja toteuttamaan viipymättä konkreettisia toimia tilanteen korjaamiseksi; korostaa henkilöstön hyvinvoinnin merkitystä;

    b) yhteisyrityksen jatkuva riippuvuus ulkoisista palveluntarjoajista, sillä vuonna 2024 ulkoisia palveluntarjoajia oli 313 ja henkilöstösääntöjen alaiseen henkilöstöön kuului 438 työntekijää; suhtautuu myönteisesti yhteisyrityksen käyttöön ottamiin toimenpiteisiin, mukaan lukien ulkoisten palveluntarjoajien määrittelyä, niihin liittyvää suunnittelua ja niiden käyttöä koskevien periaatteiden hyväksyminen vuonna 2024, sekä vuonna 2025 tehtyyn päätökseen niiden koordinoinnin ja hallinnoinnin keskittämisestä; ja toteaa, että molempia toteutetaan parhaillaan; kehottaa yhteisyritystä raportoimaan edistymisestä vuotuisissa toimintakertomuksissaan;

52. ilmaisee jälleen huolensa Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen rekrytointitilanteesta, koska sille myönnettiin 39 lisätointa, joita koskeva rekrytointi oli tarkoitus hoitaa viimeistään varainhoitovuoden 2023 loppuun mennessä, jotta nykyisen monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa saadut merkittävät varat voitaisiin ottaa käyttöön, mutta vuoden 2024 lopussa 39 toimesta oli vielä 14 täyttämättä; kehottaa Euroopan suurteholaskennan yhteisyritystä ryhtymään toimiin, jotta se saavuttaisi rekrytointitavoitteensa mahdollisimman pian, koska jatkuva toiminta riittämättömän henkilöstön voimin voi estää sitä toteuttamasta toimiaan ja saavuttamasta tavoitteitaan;

53. korostaa, että on tärkeää varmistaa digitaalinen suvereniteetti unionin rahoittamassa tutkimuksessa; korostaa tässä yhteydessä Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen, Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskuksen, siruyhteisyrityksen ja älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyrityksen keskeistä roolia ja katsoo, että niiden olisi asetettava etusijalle hankkeet, joilla vahvistetaan unionin riippumattomuutta puolijohteiden, tekoälyn ja kyberturvallisuuden aloilla; kehottaa komissiota varmistamaan, että yhteisyritysten tukemissa hankkeissa i) vältetään tarpeetonta riippuvuutta kolmansien maiden toimittajista kriittisten teknologioiden osalta, ii) vahvistetaan tehokkaasti unionin teollisuuden selviytymiskykyä ja strategista riippumattomuutta ja iii) tuetaan aktiivisesti EU:n sisäisten tutkimus- ja innovointivalmiuksien kehittämistä strategisilla digitaalisilla aloilla;

54. tuo jälleen esiin huolensa siitä, että vuonna 2024 Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen Horisontti 2020 -puiteohjelman avustusmaksujen toteutusaste laski edelleen 27 prosenttiin, kun se vuonna 2023 oli 36 prosenttia; panee merkille, että vuonna 2024 Digitaalinen Eurooppa -investointitoimia koskevien maksusitoumus- ja maksumäärärahojen toteutusasteet olivat edelleen hyvin alhaiset, 22 prosenttia ja 19 prosenttia, kun ne vuonna 2023 olivat 89 prosenttia ja 18 prosenttia; panee merkille Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen antaman selvityksen mutta kehottaa sitä kuitenkin varmistamaan, että sen toimintatalousarvion kaikki osat toteutetaan asianmukaisesti;

55. panee merkille, että tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen mukaan Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen yksityisten osakkaiden Horisontti 2020 -puiteohjelman rahoitusosuudet ovat edelleen alhaiset; panee merkille, että niiden luontoissuoritukset operatiivisiin toimiin olivat vain 20,0 miljoonaa euroa, mikä on huomattavasti vähemmän kuin yhteisyrityksen perustamisasetuksessa vahvistettu 420,0 miljoonan euron vähimmäismäärä; muistuttaa, että yhteisyrityksen rahoitusjärjestelyjä on tarpeen muuttaa, sillä ne rajoittavat yhteisyrityksen kykyä varmistaa tehokas yhteistyö yksityisen sektorin kanssa ja estävät sitä kvantifioimasta asianmukaisesti yhteisyrityksen tavoitteiden saavuttamiseen osoitettuja yksityisen sektorin rahoitusosuuksia;

Huomautuksia yhteisyritysten edellisen vastuuvapausmenettelyn seurannasta

56. panee tyytyväisenä merkille, että yhteisyritykset ovat laatineet seurantakertomuksen parlamentin päätöslauselmista, jotka sisältävät huomautukset, jotka ovat erottamaton osa päätöksiä vastuuvapauden myöntämisestä yhteisyritysten talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2023; toteaa, että näissä kertomuksissa esitetään tyydyttävässä määrin yhteisyritysten näkemykset parlamentin korostamista kysymyksistä;

57. on tyytyväinen siihen, että tilintarkastustuomioistuimen kertomukseen sisältyy myös analyysi tilintarkastustuomioistuimen julkaisemien aiempien huomautusten ja toimintasuositusten seurannasta yhteisyrityksissä; panee tältä osin merkille, että vuoden 2024 loppuun mennessä alle puolet edellisten vuosien huomautuksista oli käsitelty: 44:stä huomautuksesta 18:n käsittely oli päättynyt ja 26:n oli edelleen kesken; panee merkille, että tilintarkastustuomioistuimen vuosina 2021–2023 antamista suosituksista useimmat on pantu täytäntöön ainakin osittain; toteaa lisäksi, että niistä neljästä suosituksesta, joiden tavoiteajankohta oli 2024, kaksi toteutettiin kokonaisuudessaan kaikissa yhteisyrityksissä, yksi toteutettiin kokonaisuudessaan joissakin niistä ja osittain toisissa ja yksi toteutettiin osittain; panee merkille, että lopuista kahdeksasta suosituksesta, joilla oli myöhemmät tavoiteajankohdat, yksi toteutettiin kokonaisuudessaan ja kuusi osittain ja yhtä ei ole vielä toteutettu, koska se riippuu komissiosta; kehottaa kaikkia yhteisyrityksiä jatkamaan tilintarkastustuomioistuimen suositusten toteuttamista ja raportoimaan edistymisestä tilintarkastustuomioistuimelle ja parlamentille;

Kehotus seurantaan

58. kehottaa kutakin yhteisyritystä, jonka osalta harkitaan vastuuvapauden myöntämistä varainhoitovuodelta 2024, laatimaan erillisen seurantakertomuksen kaikista toimista, jotka on toteutettu tässä päätöslauselmassa mainittujen erityiskysymysten käsittelemiseksi, ja toimittamaan tämän yhteisyrityksen toimitusjohtajan tai pääjohtajan allekirjoittaman seurantakertomuksen parlamentille viimeistään 30. syyskuuta 2026;

59. korostaa, että seurantakertomukset voivat kuvastaa yhteisyritysten yleisiä näkemyksiä tästä päätöslauselmasta ja muista vastuuvapauden myöntävän viranomaisen kannalta merkityksellisistä seikoista; kehottaa yhteisyrityksiä laatimaan nämä kertomukset perinpohjaisesti ja kattamaan kaikki parlamentin esittämät niiden toimintaa koskevat kysymykset ja toimimaan tässä vilpittömässä mielessä ja yhteistyössä.